

УКРАЇНА

(19) **UA** (11) **162265** (13) **U**
(51) МПК
B60W 10/20 (2006.01)

НАЦІОНАЛЬНИЙ ОРГАН
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ
ДЕРЖАВНА ОРГАНІЗАЦІЯ
"УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ОФІС ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ
ВЛАСНОСТІ ТА ІННОВАЦІЙ"

(12) ОПИС ДО ПАТЕНТУ НА КОРИСНУ МОДЕЛЬ

<p>(21) Номер заявки: u 2025 01104</p> <p>(22) Дата подання заявки: 14.03.2025</p> <p>(24) Дата, з якої є чинними права інтелектуальної власності: 12.03.2026</p> <p>(46) Публікація відомостей про державну реєстрацію: 11.03.2026, Бюл.№ 10</p>	<p>(72) Винахідник(и): Байцур Максим Вячеславович (UA), Баулін Дмитро Станіславович (UA), Горелишев Станіслав Анатолійович (UA), Подригало Михайло Абович (UA), Подригало Надія Михайлівна (UA), Суконько Сергій Миколайович (UA)</p> <p>(73) Володілець (володільці): ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АВТОМОБІЛЬНО-ДОРОЖНІЙ УНІВЕРСИТЕТ, вул. Ярослава Мудрого, 25, м. Харків, 61002 (UA), НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ, майдан Захисників України, 3, м. Харків, 61000 (UA)</p> <p>(74) Представник: Азарова Алла Володимирівна</p>
---	---

(54) СПОСІБ КЕРУВАННЯ РОЗГОНОМ АВТОМОБІЛЯ З ЗУБЧАСТО-ФРИКЦІЙНОЮ ДВОПОТОКОВОЮ КОРОБКОЮ ПЕРЕДАЧ

(57) Реферат:

Спосіб керування розгоном автомобіля з зубчасто-фрикційною двопотоковою коробкою передач, що зв'язана з двигуном внутрішнього згоряння, який працює на постійному швидкісному режимі при змінній потужності навантаження, та з ведучими колесами автомобіля. Розгін автомобіля здійснюють, виконуючи зменшення передатного числа фрикційного варіатора при передачі на нього частини потужності двигуна внутрішнього згоряння і подальше складання цієї потужності у планетарному механізмі з потужністю від двигуна внутрішнього згоряння.

UA 162265 U

UA 162265 U

Корисна модель належить до способів керування розгоном автомобіля з двигуном внутрішнього згоряння, що обладнаний зубчасто-фрикційною двопотоковою коробкою передач.

Відомий спосіб керування гібридним автомобілем при розгоні [1], що передбачає сумісне використання енергії двигуна внутрішнього згоряння (ДВЗ) та електричного двигуна за рахунок їхнього складання у диференціальному механізмі та подальшої передачі до ведучих коліс. При цьому у двигуні внутрішнього згоряння забезпечують постійний швидкісний режим колінчастого вала при змінній його потужності, а розгін автомобіля здійснюють за рахунок розгону вала електричного двигуна шляхом передачі його руху до ведучих коліс. Постійний швидкісний режим забезпечується шляхом регулювання кутової швидкості колінчастого вала ДВЗ у діапазоні $[\omega_{\min}; \omega_{\max}]$. Діапазон зміни кутової швидкості ω вузький, що дозволяє вважати кутову швидкість колінчастого вала постійною.

Недоліком способу [1] є те, що його використання можливо в трансмісії синергетичного автомобіля при наявності додаткового джерела електричної енергії та електродвигуна.

Як найближчий аналог вибраний спосіб керування розгоном автомобіля з ДВЗ та зубчасто-фрикційною двопотоковою коробкою передач [2]. Спільними ознаками найближчого аналога та заявленого способу керування розгоном автомобіля є те, що при їх здійсненні розгін забезпечується за рахунок використання зубчасто-фрикційної двопотокової коробки передач, зв'язаної з двигуном внутрішнього згоряння, який працює на постійному швидкісному режимі при змінній потужності навантаження, та з ведучими колесами автомобіля.

Недоліком найближчого аналогу є те, що розгін автомобіля здійснюється за рахунок розгону ДВЗ, що призводить до додаткових витрат енергії на розгін інерційних мас ДВЗ.

В основу корисної моделі поставлено задачу зменшення витрат енергії на розгін інерційних мас двигуна при розгоні автомобіля з механічною трансмісією та зубчасто-фрикційною двопотоковою коробкою передач.

Поставлена задача вирішується тим, що спосіб керування розгоном автомобіля з зубчасто-фрикційною двопотоковою коробкою передач, що пов'язана з двигуном внутрішнього згоряння, який працює на постійному швидкісному режимі при змінній потужності навантаження, та з ведучими колесами автомобіля, згідно з корисною моделлю, розгін автомобіля здійснюють, виконуючи зменшення передатного числа фрикційного варіатора при передачі на нього частини потужності двигуна внутрішнього згоряння і подальше складання цієї потужності у планетарному механізмі з потужністю від двигуна внутрішнього згоряння.

Суть корисної моделі пояснюють креслення, на яких зображено: на фіг. 1 представлено схему механічної трансмісії автомобіля з зубчасто-фрикційною двопотоковою коробкою передач. На фіг. 1 представлено також ДВЗ, муфту зчеплення M_3 , епіциклічне зубчасте колесо 1 приводу фрикційного варіатора, сателіт 2 з нерухомою віссю, сонячну шестірню 3, ведучу 4 та ведену 5 чашки фрикційного варіатора та планетарний механізм, що складається з епіциклічного зубчастого колеса 6, сателіта 7, водила Н та сонячної шестірні 8. Вал водила Н через головну передачу автомобіля зв'язано з ведучими колесами, які забезпечують розгін автомобіля.

Спосіб керування розгоном автомобіля з зубчасто-фрикційною двопотоковою коробкою передач здійснюють наступним чином (фіг. 1):

– ДВЗ працює при постійному швидкісному режимі, а його потужність змінюється відповідно до навантаження з боку ведучих коліс;

– кутова швидкість вала двигуна ω_e є постійною і дорівнює номінальній кутовій швидкості $\omega_{e \text{ ном}}$;

– номінальна кутова швидкість $\omega_{e \text{ ном}}$ через муфту зчеплення M_3 за допомогою вала 9 передається на епіциклічне зубчасте колесо 1, а також на сонячну шестірню 8 планетарного механізму. З епіциклічного зубчастого колеса 1 рух через сателіти 2 передається на сонячну шестірню 3. При цьому кутова швидкість останньої більше ніж $\omega_{e \text{ ном}}$, спрямована до протилежного боку і становить:

$$\omega_3 = -\omega_{e \text{ ном}} \cdot \frac{Z_1}{Z_3} = \text{const} \quad (1)$$

При розгоні автомобіля передатне відношення $U_{\text{вар}}$ фрикційного варіатора поступово збільшують від мінімального значення $U_{\text{вар}}^{\min}$ до максимального значення $U_{\text{вар}}^{\max}$. При цьому кутова швидкість веденої чашки 5 фрикційного варіатора і пов'язаного з нею епіциклічного зубчастого колеса збільшується:

$$\omega_5 = \omega_6 = -\frac{\omega_3}{U_{\text{вар}}} = \omega_{e \text{ ном}} \cdot \frac{Z_1}{Z_3} \cdot \frac{1}{U_{\text{вар}}} \quad (2)$$

В планетарному механізмі, який має дві ступені свободи, рух, що трансформувалася у фрикційному варіаторі, складається з рухом, який підведено від ДВЗ до сонячної шестірні 8. Тому кутова швидкість валу водила ω_n буде дорівнювати:

$$\omega_n = \omega_{e\text{ном}} \cdot \frac{1 - \frac{Z_6}{Z_8} \cdot \frac{Z_1}{Z_3} \cdot \frac{1}{U_{\text{вар}}}}{1 + \frac{Z_6}{Z_8}}, \quad (3)$$

а лінійна швидкість автомобіля буде визначатися наступною залежністю:

$$V = \omega_n \cdot \frac{r_k}{U_{\text{ГП}}} = \omega_{e\text{ном}} \cdot \frac{r_k}{U_{\text{ГП}}} \cdot \frac{1 - \frac{Z_6}{Z_8} \cdot \frac{Z_1}{Z_3} \cdot \frac{1}{U_{\text{вар}}}}{1 + \frac{Z_6}{Z_8}}; \quad (4)$$

де r_k - кінематичний радіус ведучих коліс,

$U_{\text{ГП}}$ – передатне відношення головної передачі автомобіля.

З залежності (4) видно, що при

$$U_{\text{вар}} < \frac{Z_6}{Z_8} \cdot \frac{Z_1}{Z_3} \quad (5)$$

знак швидкості автомобіля змінюється на протилежний, що означає режим заднього руху.

На фіг. 2 представлено блок-схему керування динамікою розгону автомобіля з зубчасто-фрикційною двопотоковою коробкою передач. Вхідний сигнал X (переміщення педалі подачі палива) через блок керування з передаточною функцією $W_{\text{кер}}$ передається на ДВЗ (передаточна функція $W_{\text{ДВЗ}}$), що визначає рівень потужності ДВЗ, який реалізується при $\omega_e = \omega_{e\text{ном}} = \text{const}$. Далі потужність розділяється. Та частина потужності, що подається на фрикційний варіатор, керується за рахунок другого керуючого сигналу X_1 , який змінює кутову швидкість веденої чашки 5 і кутову швидкість епіциклічного зубчастого колеса 6. Далі рух цього колеса підсумовується з рухом вала 9 ДВЗ і передається до головної передачі (передатна функція $W_{\text{ГП}}$), а потім до ведучих коліс і автомобіля (передатна функція $W_{\text{авт}}$).

Використання запропонованого способу керування розгоном автомобіля з зубчасто-фрикційною двопотоковою коробкою передач дозволяє зменшити витрати палива за рахунок зменшення витрати енергії на розгін обертальних мас ДВЗ.

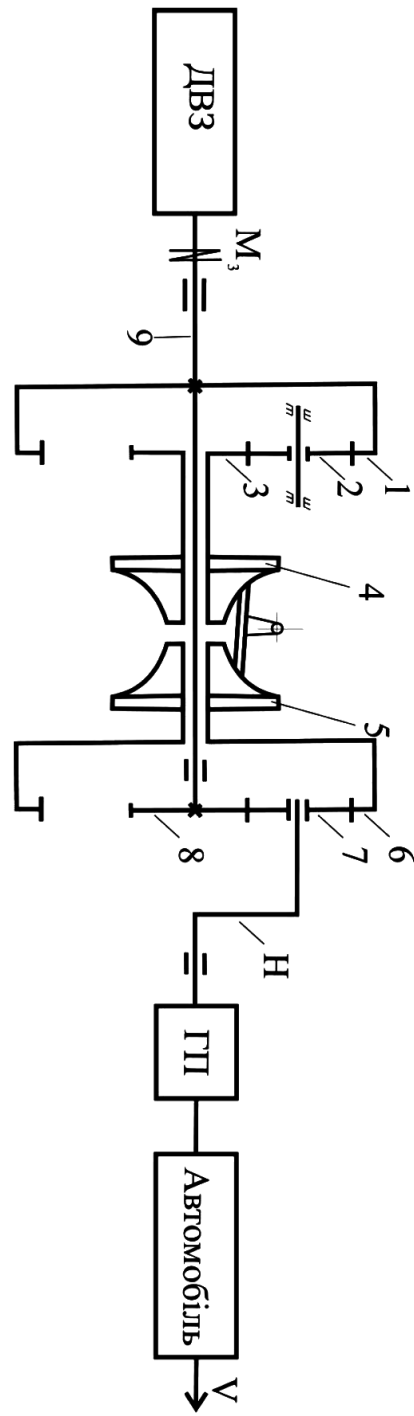
ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ:

1. Патент України на корисну модель № 156050, Спосіб керування гібридним автомобілем при розгоні. МПК В60W 30/02 (2012.01).

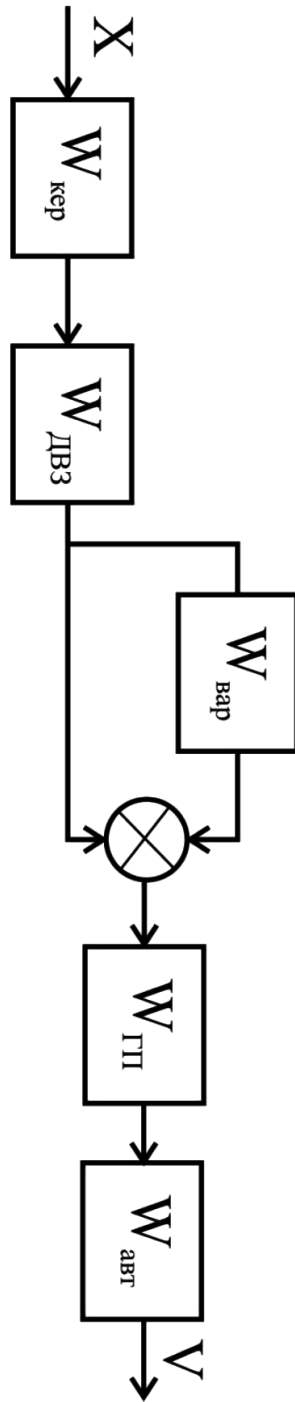
2. Фаробін Я.Є. Фрикційні передачі автомобілів і тракторів. М.: Машгиз, 1962. 131 с.

ФОРМУЛА КОРИСНОЇ МОДЕЛІ

Спосіб керування розгоном автомобіля з зубчасто-фрикційною двопотоковою коробкою передач, що зв'язана з двигуном внутрішнього згоряння, який працює на постійному швидкісному режимі при змінній потужності навантаження, та з ведучими колесами автомобіля, який **відрізняється** тим, що розгін автомобіля здійснюють, виконуючи зменшення передатного числа фрикційного варіатора при передачі на нього частини потужності двигуна внутрішнього згоряння і подальше складання цієї потужності у планетарному механізмі з потужністю від двигуна внутрішнього згоряння.

Фіг. 1

Фіг. 2